

CHARLES DICKENS'İN BİR NOEL EZGİSİ ESERİNDE ÖLÜM KAYGISI, MÜLKİYET HIRSI VE VAROLUŞ

DEATH ANXIETY, AMBITION OF PROPERTY AND EXISTENCE IN A CRISTMAS SONG BY CHARLES DICKENS

Sevra FIRINCIOĞULLARI*

ÖZ: Bu çalışmada Charles Dickens'in "Bir Noel Ezgisi" adlı eseri modern çağın ve modern çağ insanının temel problemi olan ölüm kaygısı, varoluş, mülkiyet hırsı bağlamında karakter simgelerinin anlam yükleri üzerinden analiz edilmiştir. Bir Noel Ezgisi Dickens'in çocuk klasikleri içinde sayılan ünlü eseridir. Eserin ana karakteri Scrooce oldukça varlıklı bir işadamdır. Yanında çalıştırdığı kişiler, ailesinden bireyler ve yaşamına uzaktan da olsa katılan herkese karşı oldukça katıdır. Tüm zenginliğine rağmen sürekli para hesabı yapan ve parayı yaşamının merkezine alarak temel değeri haline getiren Scrooge, bir Noel gününde kendiyi yüzleşmesini sağlayacak olağanüstü olaylar yaşamaya başlar. Noel gecesi yakınlarıyla zaman geçirmek veya ihtiyacı olan insanlara yardım etmek ya da yanında çalıştırdığı elemanına yeteri kadar olanak vererek bu günü mutlulukla geçirmesi için yardım etmek gibi şeyleri saçma bulmaktadır. Ancak o gece öfkeyle savunduğu tüm bu durumları yadsımasını sağlayacak şeyle yüzleşir; ölümle. Noel gecesi ölen ortağının hayaleti onu ziyaret eder. Ölümle yüzleşmesi Scrooce'un maddi telaşların tümünün üzerinde düşünmeye başlamasına neden olur. Yaşamın her anının anlam içermesi gereken değerli bir şey olduğunu ilk defa ölümle karşı karşıya geldiğinde fark eder. Bu aşamadan sonra mülkiyetle bağı, insanlarla ilişkisi ve yaşama bakışı büyük değişikliğe uğrar. Maddi telaşların üstünde manevi değerlerle yaşamaya yönelen Scrooce'a bu değişimi yaşatan şey ise ortağının hayaletinin ona yaşamını nasıl harcadığını; maddi telaşlar içinde anlamsız ve değer üretmeden geçirdiğini göstermesiyle gerçekleşir. Eserin genel olarak modern çağın karakteristiği haline gelen maddiyatçılık, kapitalist döngüyü üreten ilişkiler, para hırsı ve kaybolan manevi değerlerle ahlaki çöküşe ilişkin önemli mesajlar içerdigi söylenebilir. Aynı şekilde eser modern insanın bu karakteristiği yaratan döngüyü nasıl değiştirebileceğine dair vurguları da içermekte dolayısıyla modern kapitalist dönemin para ilişkilerine dayalı yabancılaşmış döngüsünün aşılabileceğinin altını çizmektedir. Çalışmada edebiyat sosyolojisi alanında kullanılan göstergebilim tekniğiyle roman karakterlerinin anlam yükü serimlenmiş ve eserin temel mesajı ışığında simgelerin dikotomik karakteri göstergebilimsel dörtgen ile tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat Sosyolojisi, Mülkiyet, Ölüm Kaygısı, Varoluş

ABSTRACT: In this study, Charles Dickens' "A Christmas Carol" is analyzed through the meaning loads of character symbols in the context of death anxiety, existence, and property greed, which are the main problems of the modern age and modern age people. A Christmas Song is Dickens' famous work which is counted among children's classics. The main character Scrooce is a wealthy businessman. She is very strict with the people she works with, her family members and

*Dr.-Bir Kuruma Bağlı Değildir/Hatay-sevrafirinci@gmail.com (Orcid: 0000-0003-1052-6092)

everyone who lives in the distance. Despite his wealth, Scrooge, who constantly calculates money and makes money the center of his life by making it his core value, begins to experience extraordinary events that will allow him to confront himself on a Christmas day. He finds it absurd to spend time with relatives on Christmas night or to help people in need, or to help him or her to spend the day happily by giving the employee enough time. But that night, he confronts something that will allow him to deny all those situations he furiously defends; death. The ghost of his partner who dies on Christmas night visits him. The confrontation with death causes Scrooge to start thinking about all of the material rush. For the first time, he realizes that every moment of life is a valuable thing that must have meaning. After this stage, the relationship with property, relationship with people, and the way they look at life undergo a major change. What makes Scrooge change is to live with spiritual values above material rushes, and how the ghost of his partner spends his life on him; It is realized by showing that it is meaningless and does not produce value in material flurries. It can be said that the work contains important messages about materialism, the relations that produce the capitalist cycle, the ambition of money and the lost spiritual values and moral collapse which have become the characteristics of the modern era in general. In the same way, the work includes emphasis on how modern man can change the cycle that created this characteristic, thus underlining that the alienated cycle of the modern capitalist era based on monetary relations can be overcome. The study includes the method of literature sociology and it has been emphasis on its characters meaning and the dicotomy of each other

Keywords: Sociology of Literature, Ownership, Death Anxiety, Existence

Çalışmanın Ana Eksenindeki Temel Kavramlar

İnsanın Varoluşu, İnsani Potansiyeli, Vicdan İtkisi ve Ölüm

İnsan yaşamında en güçlü itkilerden biri yaşam içgüdüsüdür. Yaşamaya yönelimli bir şekilde hayata başlayan insan yaşamını ölümün farkındalığıyla sürdürmek zorundadır. Bilinçli bir varlık olması itibarıyla diğer canlılardan ayrılan insan, ölüm gerçeğini bile bile yaşamaya devam etmek zorunda olan tek canlıdır. Yaşam itkisiyle doğan bir varlık olarak bir gün yaşamının sonlanacağını bile bile yaşamaya devam etmesi insanın varoluşsal sancısıdır ve bundan kaçması imkânsızdır. “Ölüm insanların içinde bulunduğu en büyük ikilemdir. İnsan isterse ölümü seçebilir fakat istemese de ölümü yaşayacaktır. Ölüm varoluşun çözemediği fakat yaşamak zorunda olduğu belki de yaşamın anlamının içinde saklı olduğu en büyük gizemdir (Yanbastı, 1990: 245). Ölümle karşı karşıya kaldığı bu durum onun ölüme karşı sürekli bir savunma içinde olmasına ve yaşamın devam edeceğine dair kendini yatıştırmaya yönelmesine neden olmaktadır.

“İnsanda var olan en derin ve en güçlü arzulardan birinin yaşama isteği olduğu anlaşılmaktadır. İnsanı ürküten, insana korku veren şey, hayatın bir yerde sona ereceğini düşünmek ve bilmektir. Bundan dolayıdır ki, kişi, bu kaçınılmaz sona götürebilecek her tehdit ve tehlikeden uzak durmaya ve bunlardan kendisini korumaya çalışır. Açlık, susuzluk, karanlık, aşırı sıcak ve soğuk, hastalık, yaralanmak, yaşlanmak, savaş, doğal afetler, küresel ısınma, çevre kirliliği... gibi durumlar bu nedenle, yani sonunda ölüm ihtimali olduğu için, tehdit ve tehlike olarak algılanır ve bunlara karşı tedbirler alınmaya çalışılır.

Genel olarak düşünöldüğünde, insanın kendi hayatını devam ettirme arzusu, çabası hatta refleksini içeren bir donanımla programlanmış olduğu söylenebilir” (Yıldız, 2014: 34).

Ölüm insanın yaşam boyunca geçirdiğı korkular içerisinde en güçlü korku olduğundan ölüm gerçeğı insanın yaşamının her anında bilinçli olarak yüzleşmek zorunda olduğü kaçınılmaz sondur ve bu durum onun tüm eylemleri üzerinde etkilidir. Aynı zamanda ölüm korkusu sağlıklı bir yaşam ve güçlü bir yaşam doyumü kadar, sağlıklı bir vicdan bütönlüğü için de olanak sağlar. Zira insan ölümlü olduğunun farkında olan tek varlık olduğundan yaşamına bir anlam katmak zorunda olan ve kendine varoluşunun hesabını vermek durumunda olan tek canlıdır. Varoluşsal sıkıntı ölüm gerçeğıyle ilgilidir ve bu durum anlamlı ve iz bırakan bir yaşamı geride bırakma isteğini de beraberinde getirmektedir.

“İnsan yaşam süresinin sınırlılığının farkında olan bir varlık olması itibariyle hayatını bir anlam çerçevesinde üretmek ve kendini gerçekleştirmek isteyen tek varlıktır. Abraham Maslow’un “*İnsan Olmanın Psikolojisi*” eserinde belirttiğı gibi insan yapı olarak yaşamı boyunca kendi varlığının daha çok tamamlanmasına yönelir. Bu tamamlanma genel olarak iyi değerlere, yürekliliğe, dürüstlüğe, sevgiye, yönelik bir istençtir ve oldukça güçlü bir itkidir. Bu itki tüm insanlarda potansiyel olarak vardır” (Fırıncioğulları, 2018: 8).

Maslow’a göre vicdan bizi tam anlamıyla bir insan olmaya, yaşamı değerli bir şekilde tamamlamaya ve ölümü kabullenerek kendi yaşam süremiz içinde değerler üreterek yaşamaya yönlendirir.

Vicdanın kiminde daha etkili kiminde daha zayıf şekilde varlığını sürdüren değişik bir yanı, başka bir deyişle değişik türde bir vicdan vardır. Bu “temel vicdan”dır. Bu vicdan kendi doğamızın, yazgımızın, kapasitemizin; kendi yaşam “çağrı”mızın bilinçdışı ve bilinç ötesi algılanışından kaynaklanır. Bu vicdan kendi içsel doğamıza karşı dürüst olmamızı; onu kendi zayıflıklarımız, çıkarlarımız ya da diğör nedenlerle yadsımamızı ister bizden. Yeteneklerini körelten, doğuştan ressam olup da hisse senetleriyle boğuşan, akıllı olan ama aptalca bir yaşam sürdüren, doğruyu görüp de ağzını açmayan, yürekliliğini öldürüp korkaklaşan tüm insanlar içten içe kendilerini aldattıklarını ve bu nedenle kendilerini aşağı gördüklerini hissederler. Sonuçta yaşanan kendini cezalandırma durumu yalnızca nevroza da yol açabilir, doğru olanı yapmaya başlamanın sonucunda yenilenmiş bir yürekliliğe, haklı bir öfke ve artan bir özsaygıya da” (Maslow, 2001: 12). Bu durum insanın türsel özelliğidir ve yaşamına bir anlam katma isteğı ve itkisiyle de doğrudan ilgilidir. İnsan içindeki insansal potansiyel gereğı kendini bütönlömek zorundadır. Kendini tamamlama itkisi içindeki yaşam çağrısına cevap vererek hayatına bir anlam katma ihtiyacıyla ilgilidir. Ölümlü olduğunun farkında olarak yaşamaya devam eden tek varlık insandır ve bu durum onu kendini tamamlayarak yaşamı bir anlam uğruna sürdürmeye yöneltir.

“Fransa’da gerçekleştirilen bir kamuoyu araştırmasına göre de halkın 89’u, insanın uğruna yaşayabileceği bir şeye ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılanların %61’i, hayatlarında ölmeye değer bir şeyin veya bir insanın bulunduğu dair düşüncelerini belirtmişlerdir. Aynı araştırmayı, Viyana’da çalıştığı hastanede hem personele hem de hastalara uygulayan Frankl, önceki araştırma bulgularıyla kendi bulguları arasında, %2’lik bir farkın dışında aynı sonuca ulaşmıştır. Güney Almanya Logoterapi Enstitüsü’nün kurucusu E. Lukacs, gerek 1971’de doktora çalışması olarak 1340 kişilik bir grup üzerinde gerçekleştirdiği alan araştırmasında ve gerekse daha sonra 1000 kişi üzerinde gerçekleştirdiği diğer bir alan araştırmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır” (Bahadır, 2011: 25).

“İnsandaki bu varoluş potansiyeli onun psikolojik boyutudur ve tüm eylemlerinde etkilidir. Dolayısıyla sağlıklı bir benlik, vicdan gelişimi ve gerçek bir yaşam doyumu için ölümü kabullenmek gerekir. Kişi gerçekten değerli, mutlu, anlamlı ve sağlıklı bir yaşamı geride bıraktığını düşünüyor ve bunu derinlikle hissediyorsa ölümü kabullenışı de daha olanaklı olmaktadır. “Ölüm korkusu yaşama konusundaki başarısızlığın sonucudur. Yaşamımızı ziyan etmiş ve yeteneklerimizi üretici bir biçimde kullanma şansını yitirmiş olduğumuz için suçlu törebilincimizin dile gelişidir. Ölmek amansız bir acıdır ama hiç yaşamadan ölmek zorunda kalmak düşünül katlanılamayacak bir düşündür...” (Fromm, 1998: 161, 162).

İnsan sürekli doyum alamadığı ve yaşayamadığı bir hayatın sonlanacağı korkusuyla yüzleşmekten kaçınmak için çeşitli savunma mekanizmaları geliştirmektedir. Bunlardan en bilineni mülkiyete yönelik ortaya çıkan güçlü doyumsuzluk hissi ve durmadan para biriktirerek bu korkuyu yatıştırma itkisidir.

“Ölüme ilişkin tutumlardan olan bastırma ve maskelemenin, insanlar arasında yaygın bir tepki olduğu kabul edilmektedir. Maskeleme, ölüm hakkında düşünme fırsatı bulamamak için kendini, tamamen günlük işlere vermek suretiyle meşgul etmektedir. Bastırma ise, ölüm kavramını şuurdan atarak etkisiz hale getirmektedir. İleriye dönük planlarımızı yaparken çoğu kez ölümü hiç düşünmeyişimiz de savunma mekanizmasını kullandığımızdan dolayıdır. Yine oldukça yaşlı insanlarda sık sık gözlenen para biriktirme ve kimseye yardım etmeme gibi davranışlar ölüm düşüncesini bastırmaya yönelik davranışlara örnek olarak verilebilir (Alexander ve Adlerstein, 1959 ile Cüceloğlu s. 32, 1991’den aktaran Yıldız, 2014: 35).

Ölüm korkusunun yarattığı dehşet, ölüm gerçeğini bastırma ve ölümsüzlük arzusu gibi gerçeklikler insanın yaşamındaki en belirleyici unsurlardır. Onun tüm yaşamı ve davranış seçimleri üzerinde etkilidirler ancak insan bunun çoğunlukla farkında bile değildir. “Freud bilinçdışını sadece bilinçdışı dürtü olarak görmüştü; onun için bilinçdışı öncelikle

bastırılmış dürtüsellik idi. Ama aslında sadece dürtüsel olan değil, tinsel olan da bilinçdışıdır ve ilerde göstereceğimiz gibi, tinsel olan ve aslında varoluş zorunlu, hatta gereklidir bile, çünkü büyük ölçüde bilinçdışıdır: varoluş bir anlamda hiç düşünülmemiştir, çünkü düşünülemez (Frankl, 2014: 20). Dolayısıyla bilinçaltına itilen ölüm gerçeğinin dışı vurumu, biçimi, şiddeti ve yarattığı etki sonrasında fark edilebilmektedir. Bunun en çarpıcı örneği insanlık tarihi boyunca diktatörlerin eylemlerindeki yıkıcılık çerçevesinden ele alınabilir. Diktatörlerin tümünde görülen şiddet ve aşırılık içeren kararlar onların bilinçaltında ortaya çıkan ölüm gerçeğini maskeleyen, ölüm gerçeğini bastırma ve tarih boyunca anılmak için unutulmaz eylemler gerçekleştirme itkisi üzerinden anlaşılabilir. “Epiküros, insanın ölümsüzlük arayışıyla ilgili farklı bağlamlar ileri sürmüştür. O’na göre aşırı dindarlık, aşırı zenginlik, güç ve onur kazanmak için verilen büyük çaba, insanların ölümsüzlük arayışının sahte bir modelidir” (Yalom, 2008: 75).

Diktatörlerin aşırı güç kazanma ve unutulmaz eylemlerle tarihe geçme kaygısı modern dönem insanında ne olursa olsun tanınma ve şöhret olma tutumunda izlenebilir. Zira söz konusu tutumun kendisi kişinin kendine ve diğerlerine yönelik bir yıkıcılığı da içerebilmektedir. Kişinin vicdan gelişimindeki bir geriliğe de işaret eden durum modern dönemde insanın mülkiyet hırsı, para karşısındaki durumu ve tutumu çerçevesinde izlenebilir ve bu yöndeki yozlaşma ve çöküşün temelindeki izler fark edilebilir. Zira insan hem olduğu hem de olabildiğidir ve eğer kendini gerçekleştirmezse içindeki ölüm içgüdüğü ile yıkıma yönelerek mutlaka yarına kalma isteği ile davranabilen bir türdür.

İnsanın kendini gerçek anlamda tamamlamasının, sağlıklı bir vicdan gelişiminin, gerçek ve değerli ilişkiler üreterek yaşamda iz bıraktığını hissedebilmesinin yolu içindeki gerçek insanca sese kulak vermesidir. Kendini tamamlama yönünde insanı çağıran bu ses Abraham Maslow tarafından insanı yaşama çağıran ses yani hayatın anlamı olarak tanımlanmaktadır. Bu ses insanın her ölümle yüzleştğinde ortaya çıkan onu yaşama çağıran insansal gücünü ve potansiyelini ona hatırlatan sestir.

“Ölüm peşimizi hiç bırakmaz; erken çocukluk yıllarımızdan beri bilincimizin hemen kıyısında duran karanlık varlığıyla meşgul oluruz. Karakter oluşumunda önemli bir rol oynayan ölüm korkusuna karşı inkâra dayalı savunmalar geliştiririz. Pek çok filozof, yaşam ve ölümün iç içe geçmiş olduğundan bahseder: İyi yaşamayı öğrenmek, iyi ölmeyi öğrenmek; aynı şekilde iyi ölmeyi öğrenmek de iyi yaşamayı öğrenmek demektir. Ölümle yüzleşmek insanın bakış açısını değiştiren çarpıcı bir fırsat sunar. Heidegger iki varoluş biçiminden söz eder: İlki, dünyadaki şeylerin var olma şekline hayranlık duyduğumuz “gündelik” bir varoluştur. Bu, var olduğumuzu unutma, kaçma, bizi kuşatan nesnelerin bolluğuyla uyuma durumudur. İkincisi ise, “ontolojik” varoluş biçimidir. Bu, yaşadığımız dünyadaki şeylerin varlığına ve her şeyin böyle oluşuna

hayran kaldığımız bir bilinçli farkındalık durumudur. Bu varoluş durumunda kişi hayatını değiştirmeye hazırdır" (Yalom, 2020: 53).

Söz konusu ontolojik duruma çağrı olarak nitelendirilebilecek olan sese kulak verme ya da kendini ona kapatma yönündeki seçim kişinin varoluşsal seçimini de ortaya koyar ki; durum aynı zamanda onun insansal potansiyelini ortaya koyma seçiminin kendisidir.

Kişi bu sesten uzaklaştığı ölçüde manevi olarak daha güçsüz, daha korkak ve tedirgin bir halde güçlü bir iç sıkıntısıyla mücadele etmek durumunda kalmaktadır. Erich Fromm bu itkiye "törebilinç" demektedir. Törebilinç insanın kendi olması yönünde, gerçek ahlaki mirasına göre davranmaya yönelten sestir. Bu sese kulak vermek, insanın gerçek ve insanca bir yaşamı üretebilmesi, kendini tamamlayabilmesi, iyi ilişkilerle sağlıklı bir ömür geçirdiğini hissedebilmesi için gereklidir.

"İnsan törebilincinden uzaklaştıkça robotlaşmakta ve sadece onaylanan roller içinde gösterişli bir yaşamı tercih ederek kendini kendi yaşam sesine kapatmaktadır. İçinde yaşamın temel özüne dair tüm insanca güçleri de törebilincinden uzaklaşarak yok etmektedir. Ancak insan sadece kendi içindeki ses (törebilinç) sayesinde kendi özünde bekleyen tüm insansal potansiyele ve ahlaki mirasa ulaşabilir. Gerçekten insan olmasının tek yolu budur" (Fırıncioğulları, 2018: 32).

Kendini iç sesine Fromm'un törebilinç olarak adlandırdığı ve Abraham Maslow'un insanın yaşam çağrısı olarak nitelendirdiği sese kapatması güçlü patolojilerin oluşmasına neden olduğu gibi insanda yaşamını boşa geçirdiği hissi uyandırmaktadır. Ünlü psikiyatr İrvin Yalom'un da belirttiği gibi "ölüm anksiyetesi hayat tatminiyle ters orantılıdır" (Yalom, 2000: 332). İnsanın yaşam doyumu eksik kaldığında ve insani potansiyelini ortaya koyamadığında ölümü düşünmek çok daha acı veren bir şey haline gelmektedir. Ölümle bu şekilde yüzleşmek insanda güvensizlik, korku, kaygı gibi duyguları tetiklemekte bu durumda kişi bunu maskelemek veya bu duygunun verdiği dehşet karşısında kendini yatıştırmak ihtiyacı duymaktadır.

"Ölümü düşünmek eğer dehşet verici ise, ölümü düşünen kişinin emniyetsizlik duygusu hissetmesi beklenilir bir şeydir. Eğer maddiyatçı hedefler bu duyguyu teskin için benimsenen şeylerse, ölüme kafayı takan insanların zamanla maddiyatçı olmaları akla yatkındır. İleri düzeyde maddiyatçı insanların rüyalarında ölümün önemli bir yer tutuyor olması da bu fikri destekleyici mahiyettedir" (Kasser, 2013: 83).

Maddi tatmin kişinin güven duygusunu ve ölüm karşısında yaşadığı dehşeti belli oranda yatıştırabilmektedir. Ancak bu korkunun kendisi kalıcı ve çok güçlü olduğundan maddi anlamdaki kazanımlar kişiyi çok kısa süre yatıştırabilmekte, ölüm karşısındaki dehşet ve kişinin iç tedirginliği tekrar geri gelmektedir. "Ölümün itiraf edilememesi ise ölüm korkusunun ve

kaygısının insanın hayatında önemli bir yerde durduğunu göstermektedir” (Sağır, 2017: 56). Bu durumun aşılammaması güçlü bir kısır döngü yaratmakta maddiyatçı bireylerin sürekli mal edinmeye veya para biriktirerek kendini güvende hissetmeye çalışmalarını beraberinde getirmektedir. Bu konuda Amerikalı sosyal bilimci Twenge’in Amerikan gençliği üzerinde yaptığı araştırma çarpıcı sonuçlar ortaya koymaktadır. “1976’da lise son sınıf öğrencilerinin %16’sı “çok paraya sahip olmak” ifadesi için “son derece önemlidir” seçeneğini işaretlemişti. Bu oran 2006’da %26’ya ulaştı. Lise öğrencileri “iyi maaşlı bir işe sahip olmak” ifadesinin “ahlaklı ve onurlu olmak” ifadesinden daha önemli olduğunu söylediler. Pew Araştırma Merkezi kısa bir süre önce 18-25 yaş arasındakilere kuşaklarının en önemli hedeflerini sorduğunda %81’i “zengin olmak” dedi. Bu oran “ihtiyacı olanlara yardım etmek” diyenlerin iki katından fazla “bir toplulukta lider olmak” diyenlerin dört katı ve “daha çok manevi değerlere sahip olmak” diyenlerinse sekiz katıydı. 1967’de üniversite birinci sınıf öğrencilerinin %45’i “maddi olarak iyi duruma gelmek” önemlidir demişken bu sayı 2006’da %75’e yükseldi... 90’lı yılların sonlarında Amerikalılar ayakkabılara mücevhere ve saatlere (80 milyar dolar) yüksek eğitimden (65 milyar dolar) daha fazla para harcadılar. 20 yaş altı kızlar %98 gibi inanılmaz bir oranda en sevdikleri faaliyetin alışveriş yapmak olduğunu söylüyor (Twenge, 2010: 231).

Daha çok para ve tüketime yönelen bu kişiler kendi iç tedirginliklerinden kurtulmak için devamlı daha fazlasını elde etme telaşı yaşadıklarından diğerini sömürerek veya ezerek de olsa bu sahte tatmini elde etme ihtiyacı duymaktadırlar. Bu kişilerin parayı idealleştirmelerinin nedeni kendi öz saygılarının düşük olması, kendi potansiyellerini ortaya koymadan ölümün geleceğine dair bekleyişin verdiği dehşet hissidir.

“Maddiyatçı insanlar, zenginliği ve mal varlığını aşırı idealleştirmekte, bunun yol açtığı uyumsuzluklar ise söz konusu kişinin kendini daha iyi hissedebilmek için maddiyatçı vasıtalarla daha fazla meyletmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte, bu ikamenin sağladığı doyum kişinin saygınlık duygusunu ancak geçici olarak arttırmakta, çok geçmeden aynı memnuniyetsizlik döngüsü yeniden baş göstermektedir” (Kasser, 2013: 108 - 110). “Gerçek dünyanın üzerinde uçuşan ve şüphesiz o dünyayı yöneten değerler dünyası görünüşte bağlantısız olmakla birlikte, para tarafından “saf form”unda temsil edilir... Diğer değer türlerinin hiçbirisi bu bakımdan ekonomik değerlerden daha elverişli biçimde yerleşmemiştir” (Simmel, 2014: 130).

Bu çalışmada Charles Dickens’in ünlü eseri “Bir Noel Ezgisi” adlı eserinin ölüm kaygısı, mülkiyet hırsı ve varoluş bağlamında analizi amaçlanmıştır. Eser ana karakterin olay örgüsü içindeki dönüşümü bağlamında insanın mülkiyet hırsı ile varoluşsal sancısının ölüm kaygısıyla ilgisine yönelik güçlü mesajlar vermektedir. Bu bağlamda söz konusu eserin analizi üzerinden modern çağda mülkiyete yönelik hırsın artışı bunun

yarattığı eşitsizlik ve adaletsizlikler ve bunların varoluşsal kaygı ile ölüm korkusuyla ilgili tartışılacaktır.

Eser Çözümlemesinde Uygulanan Teknik ve Yöntem

Çalışmanın ana eksenini ve bu yönlerdeki tartışmaların eserin içindeki karakterlerin modern çağın temel problemi olan ölüm korkusuna bağlı mülkiyet hırsı ve buna bağlı sorunlar temelinde biçimlenmiştir. Bu çerçevede eserin içindeki karakterlerin anlam yükleri ortaya konarak temel sorunsal bağlamında tartışma yapılmış ve romanın ana mesajı verilmiştir. Bilindiği gibi göstergebilim tekniği herhangi bir edebi eseri incelerken derin ve yüzey yapının ardındaki anlama odaklanır. Yani eserin dili, eserdeki yer ve zaman ancak en önemlisi incelenen gerçeklik bağlamında karakterin yani edebi eserdeki simgenin anlam yükü ile romanın ana mesajının ortaya konması göstergebilimin uygulanma biçimini oluşturur.

“Bu teknik metnin dokusuna girerek onu anlama ve çözümleme, kesitlere ayırarak yeniden yorumlama olanağı taşımaktadır. Söz konusu yorum, ele alınan amaç doğrultusunda metindeki karakter simgelerin birbiri üzerindeki dönüştürücü etkisinin vurgulanması ile yapılmaya çalışılmıştır. Yine aynı teknik bağlamında, simgelerin eylemlerinin başlangıç ve bitiş süreçleri göz önüne alınarak ve yaşam ölüm karşıtlığı çerçevesinde göstergebilimsel dörtgenler oluşturulmuştur” (Fırıncioğulları, 2018: 23).

Çözümleme yapılırken modern çağın temel karakterinde kendini hissettiren ölüm korkusuna bağlı yükselişe geçmiş olan mülkiyet hırsının etkisine vurgu yapılmış, eserde buna ilişkin karakter ve olaya bağlı durumlar söz konusu gerçeklik ışığında ele alınmıştır. Aynı zamanda eserin ana mesajı ile modern çağın en büyük problemlerinden biri olan mülkiyet hırsı ve bunun oluşturduğu yabancılaşmış döngünün ölüm gerçeğinin inkarı ile bağına değinilmiş, karakter simgelerin anlam yükleri ve birbiri üzerindeki dönüştürücü etkileri bu çerçevede ortaya konmuştur.

Eserin Varoluş, Ölüm ve Mülkiyet Hırsı Bağlamında Çözümlemesi

Edebiyat sosyolojisinin temel tekniği olan göstergebilim bağlamında bakıldığında ana karakterin varoluş, ölüm, vicdan ve kendini gerçekleştirme noktalarında oldukça güçlü mesajlar veren bir simge olduğunu söylemek mümkündür. Romanın ana karakteri Scrooge’un genel karakter özelliklerine bakıldığında, modern çağın genel insan prototipine uyduğunu belirtmek mümkündür. Scrooge, manevi ilişkileri oldukça zayıf, sürekli maddi tatmin peşinde olan, cimri ve yalnız bir kişidir. Ana karakterin genel özelliklerine ilişkin betimlemeler romanın başında bu şekilde verilmiştir:

“Değirmen taşının başındaki cimriydi o! Öğütücü, söküp alıcı, havada kapan, açgözlü, tuttuğunu bırakmayan, suyunu sıkarak yaşlı bir günahkâr! Hiçbir çeliğin cömert ateş alamayacağı kadar keskin bileyi taşı, sır küpü, midye kadar yalnız ve kendi kendine yeterli... Dışardan gelen ısınsın ya da soğusun Scrooge üzerinde etkisi hemen hemen

yoktu. Onu ısıtacak sıcaklık, üşütecek soğuk da yoktu. Esen hiçbir rüzgâr ondan daha dondurucu değildi. Yağan hiçbir kar onun kadar amacına ulaşamıyordu. Sağanak yağmurlar bile daha duyarlıydılar... Yolda onu durdurup, “Sevgili Scrooge nasılsın? Ne zaman beni görmeye geleceksin?” diye soran kimse olmazdı. Ondan kimse dilenmez, ona saati soran çocuk çıkmazdı. Yaşamı boyunca ne bir kadın, ne de bir erkek şuraya ya da buraya nasıl gidilir diye ona yol sormadı” (Dickens, 2000: 9, 10)

Dükkânına gelip kendisinden yardım isteyen ihtiyaç sahibi kişilere yönelik tutumu ve mülkiyet konusundaki hırsı Scrooge’un genel olarak yaşama karşı tutumunu, insan ilişkilerini ortaya koymaktadır. Genel anlamda olay örgüsü içindeki eylemlerine, diğer karakterlerle diyaloglarına bakıldığında Scrooge, modern çağın tüketime, mülkiyete yönelmiş, ölüm karşısında büyük bir kaygı duyan, varoluşsal karmaşası devam eden ve yaşamını yaşamak yerine ölüm kaygısını mülkiyet hırsıyla yatıştırmaya çalışan tedirgin insan tipini simgelemektedir. Bu insan tipini manevi ilişkileri zayıf, içsel tedirginliği fazla, öz saygısı düşük, empati kurma gücü zayıf olarak tanımlamak mümkündür.

“Eline bir kalem alan adam, “Bu kutlu günlerde, Bay Scrooge, yoksullar ve sıkıntıda olanlar için bir şeyler yapmamız isteniyor. Binlerce insan temel gereksinimlerini karşılayamıyor” dedi.

“Hapishaneler yok mu?”

Kalemi bırakan adam, “Çok hapishane var” dedi.

“Sendika işyerleri kapalı mı?”

“Açık. Bazıları açık”

“Treadmill ile yoksulluk yasaları hala geçerli mi?” diye sordu Scrooge.

“Her ikisi de işliyor, efendim”

“İyi! Bir an için onları bu yararlı faaliyetlerden alıkoyan bir şeyler var sandım,” dedi Scrooge.

“Kitlelerin kutsal anlamda bir mutluluk taşıyamadığı kanısında olan bizler, bir fon oluşturup, bu yoksullara yiyecek, içecek ve yakacak yardımı yapmaya karar verdik. Bu günler yoksulluğun en yoğun hissedildiği, varlığa şükran duyulduğu günler oldukları için seçildiler. Sizin adınıza ne kadar yazalım bayım?

“Hiçbir şey!” dedi Scrooge.

“Adınızın gizli kalmasını mı istiyorsunuz?”

“Rahat bırakılmak istiyorum. Ne istediğimi sorduğunuza göre yanıtlamıyorum. Ben Noel kutlamıyorum. Boş gezerleri şenlendirmeye kesem elvermez benim. Sözümleri ettiğim kurumlara destek veriyorum ve bu bana yeterince pahalıya patlıyor. Zor durumda olanlar oralara

gitsinler. Çoğu gidemiyor. Çoğu ölmeyi yeğliyor. (Dickens, 2000: 16, 17).

Scrooge'un genel anlamda modern çağın kapitalist döngüsünü üreten duyarsızlaşmış insan tipini simgelediği söylenebilir. Bu simgenin ölüm karşısında duyduğu korku ve yaşamını anlamlı yaşayamadığı için sürekli maddi telaşlarla geçen hayatı onun değiştiren diğer simge ile karşılaşmasından sonra değişime uğrar. Onu ölüm gerçeğiyle ve yaşamını anlamlı şekilde yaşaması gerektiği yönünde uyaran birkaç yıl önce ölen ortağının hayaletidir. Hayalet, Noel gecesini Scrooge'u ziyaret ederek onu yaşam çağırısına ve varoluşuna yanıt vermesi konusunda uyarır.

"Scrooge dizlerinin üzerine çöküp, ellerini yüzünün önünde birleştirdi. "Acı bana" dedi, "korkunç görüntü, neden beni rahatsız ediyorsun?"

"Aklını dünya malı ile bozmuş adam!" diye bağırdı Hayalet, "benim varlığımı kabul ediyor musun?"

"Ediyorum! Etmek zorundayım. Ama neden ruhlar yeryüzüne geliyor ve neden beni buluyorlar?"

"Her insanın ruhu diğer insanların arasına karışıp, belirli bir yol almakla yükümlü. Bunu yaşamında yapmaz ise, ölümünden sonra yapmak zorunda kalıyor. Ruh huzur bulamıyor, geziyor. Zavallı ben! Böylece yaşarken göremediklerini, mutluluğa dönüştüremediklerini görüyor"

Hayalet bir kez daha bağırarak, zincirlerini şakırdattı. Gölgeyi ellerini ovuşturdu.

"Zincirle bağlısın. Bana nedenini söyle" dedi Scrooge.

"Ben yaşamım boyunca ürettiğim zincirleri taşıyorum. Ben onları halka halka, karış karış yaptım. Kendi hür irademle bu zinciri kuşandım."

Scrooge titriyordu.

...

"Yedi senedir ölü olduğun düşünülürse hala dolaşıyorsun"

"Yedi senedir dur durak yok. Sürekli pişmanlık var"

"Hızlı mı geziyorsun?"

"Rüzgârların kanatlarında," dedi, Hayalet... Ahh. Bu dünyanın iyiliklerle donanması için, ölümsüzlüklerin yüzyıllar boyu süregelen çabalarının sonsuzluğa ulaşması gerektiğini anlayacak kadar tutsak, zincire vurulmuş biri. Küçük dünyasında iyi niyetle çabalayan herhangi bir Hristiyan'ın yararlılık sınırlarına erişmesi için bu kısıtlı yaşamın yetersiz olduğunu bilmemek! Yaşamda değerlendirilemeyen tüm fırsatlar için sonsuza dek pişmanlığın fayda etmeyeceğini bilmemek! Ben de böyle biriydim! Ben de! Ne yazık!"

Sözlerin ona dokunduğunu fark eden Scrooge, “Ama sen çok iyi bir işadamısın Jacob” dedi.

“İş adamı mı? Benim işim insanlık olmalıydı. İnsanlığın mutluluğu, merhamet, anlayış, iyilik, dayanışma, sabır olmalıydı işim. İş yaşantım gerçek işlerin denizinde tek bir damlaydı yalnızca!...Neden insan kardeşlerimin arasından başımı kaldırmadan geçtim? (Dickens, 2000: 29, 30).

Bu noktadan sonra Scrooge, yaşamını nasıl geçirdiğini gözden geçirerek kendiyile bir hesaplaşmaya girer. Hayalet ölümü ve yaşamın anlamla donanarak yaşanması gerektiği yönündeki mesajı ileten simgedir. Hayalet ve Scrooge birlikte uzun bir seyahate çıkarlar. Bu seyahatte Scrooge rutin yaşamında fark edemediği birçok şeyi görmeye ve fark etmeye başlar. Bu yönüyle Scrooge yaşamını nasıl geçirdiğiyle yüzleştikten sonra değişir.

“Çok gezdiler, çok şey gördüler. Bir dolu eve konuk oldular ve her şey hep mutlu sonla noktalandı. Ruh, hastaların yataklarının başucunda durdu: Hastalar neşeliydiler. Yabancı ülkelere gittiler ve orada çabalayanların en yakın olduklarını gördüler. Umut doluydular... Yoksullar evinde, hapishanede, acının barındığı her yerde, kendini bir şey sanan yetkililerin kilit vurmadığı, Ruh’u dışlamadığı her yeri kutsadı ve Scrooge’a bir şeyler öğretti. Bu yalnızca bir gece ise, uzun bir geceydi. Scrooge’un bu konuda kuşkuları vardı. Bütün Noel tatili, birlikte oldukları süreye sıkıştırılmış gibi geliyordu. İlginçtir ki, Scrooge değişmiyor ama Noel’in Ruhu giderek yaşlanıyordu. Gözle görülür bir biçimde yaşlanıyordu. Scrooge, çocukların On İkinci gece partisinden ayrılana kadar bunun sözünü etmedi. Açıkça Ruh’a bakınca, saçlarının aklıştığını gördü.

“Ruh’ların yaşamları bu denli kısa mı?

“Bu dünyadaki yaşamım kısa. Bu gece sona eriyor.”

“Bu gece mi!”

“Bu gece yarısı. Dinle bak! Zaman yaklaşıyor!”

Bunu sormaya hakkım yoksa beni affet ama eteğinden dışarı sarkan bir şeyler var. Ayak ya da pençe gibi bir şey mi? Bir pençe olabilir. Üstünde et var nasılsa. Bak buraya! Ruh’un sesi üzüntülüydü.

Giysinin katları arasından iki çocuk çıkardı. Perişan, korkmuş, zavallı ve korkunçtular. Scrooge’un önüne diz çöküp, eteklerine yapıştılar.

“Bak be adam! Aşağı bak!” dedi Ruh.

Bir kız ve bir oğlandı. Sarı benizli, zayıf, paçavralar içindeydiler. Kurt yavrularına benziyorlardı. Gençliğin hatlarını dolduracağı, en güzel renkleri ile bezeyeceği yerde kuru bir el gelmiş de onları kıvrıp bükmüş, parçalamış gibiydi. Meleklerin yerleşeceği tahtlarda şeytanlar dolaşıyor, kötü kötü bakıyorlardı. Evrenin tüm gizlerindeki hiçbir değişim ya da başkalaşım, böyle canavarlar üretmiş olamazdı.

Scrooge afallamıştı. Böyle önüne getirildikleri için güzel çocuklar demek istedi ama sözcükler boğazında kaldı. Böyle kocaman bir yalana ses veremiyordu.

“Ruh onlar senin mi?” Başka bir şey diyememişti.

“Onlar insanlığın” dedi Ruh; “benden babalarını istedikleri için eteklerime yapışıyorlar. Bu oğlan ilgisizlik. Kız ise yoksulluk. Her ikisinden de kork! Ama en çok da oğlandan kork! Bunu yok sayar, dile getirenlere yalancı dersen ya da kendi çıkarların için kabul edersen sonucuna katlanmaya hazır ol!” Eli ile kenti gösteriyordu.

“Gidebilecekleri bir yer, onlara bakacak bir kaynak yok mu?” dedi Scrooge.

“Hapishaneler yok mu? Yoksul evleri yok mu? Ruhun son sözleriydi bunlar (Dickens, 2000: 92, 93).

Simgelerin birbiri üzerindeki dönüştürücü etkisi bu seyahatlerden sonra gerçekleşir. Scrooge ‘un benliği kendi yaşamına bir anlam katmadığını fark ettiği andan itibaren dönüşüme uğrar. Çok fazla parayla anlamsız, sevgisiz, yalnız geçirdiği bu hayat içinde tedirginlikle ve mutsuz geçirdiği günler içinde ölümü beklemektedir. Ölümü hatırlamak ve yaşamını gözden geçirmek benliğinde dönüşümü gerçekleştiren sarsıntıyı yaşamasına neden olmuştur. Scrooge artık yaşamı seven, elindekileri paylaşan, insanlara yardım eden, gerçek ve samimi ilişkiler kurabilen bir insana dönüşür. Gerçek zenginliğin yaşamı derinlikle ve anlamla yaşamak olduğunun farkına varmıştır.

“En iyi giysilerini giydi ve sonunda sokağa çıktı. Ellerini arkasında kavuşturan Scrooge, herkesi mutlu bir gülümseme ile izliyordu. Öyle hoş bir hali vardı ki, iyi niyetli birkaç vatandaş “Günaydın Bayım! Noel’iniz kutlu olsun! “ dedi. Scrooge sonraları, o güne dek duyduğu en güzel sözcüklerin bunlar olduklarını anlatacaktı.

Kiliseye gitti, sokaklarda dolaştı. Koşuşturan insanları izledi ve çocukların başını okşadı. Dilencilere sorular sordu. Evlerin mutfaklarından aşağı, pencereden içeri baktı ve her şeyin ona keyif verdiğini fark etti. Eskiden, bir yürüyüşün onu böyle mutlu kılacağını düşleyemezdi bile. Öğleden sonra adımlarını yeğenin evine yöneltti... Eli yemek odasının tokmağındaydı. Yavaşça çevirdi ve kafasını içeri uzattı. Fred ve eşi masayı incelemekteydiler. Masa pek güzel donanmıştı ama genç gelinler pek titizlenirler, her şey kusursuz olsun isterlerdi.

“Fred! diye seslendi Scrooge

...

Hay Allah! Bu da kim?

“Benim. Dayın. Scrooge.”

“Yemeğe geldim. Beni içeri alacak mısın Fred?”

İçeri almak mı? Çekerek içeri alırken kolunu koparmadığına şükretmeliydi. Beş dakika sonra kendi evindeydi. Hiçbir şey bu denli içten yaşanamazdı. Gelin aynıydı. Topper da. Balık etli baldız da gelince, görüntülerdeki kıza tıpatıp benzediği ortaya çıktı. Herkes gölgesine benziyordu. Ne hoş bir eğlenti, ne harika oyunlar, ne güzel bir gönül birliği, ne güzel bir mutluluk!

Sabah erkenden yazıhanesindeydi. Bob Cratchit'ten erken orada olmalı, Bob'u geç geldiğinde yakalamalıydı. Bunu aklına koymuştu.

Ve becerdi de! Olmuştu! Saat dokuzu vurdu. Bob yoktu. Çeyrek geçti. Bob yoktu. Bob tam on sekiz buçuk dakika gecikti. Scrooge, onun hücreğine geldiğini görebilmek için kapısını sonuna kadar açmıştı.

Daha kapıya varmadan şapkası ile atkısını fora etmişti bile. Hemen taburesine yerleşti ve kalemine saldırdı. Saat dokuzu yakalayıp, önüne geçmek istiyor gibi bir hali vardı. Scrooge eski sesini alabildiğince yakalamaya çalışarak, "Heey!" diye homurdandı; "bu saatte buraya gelmekte ne demeye çalışıyorsun sen?"

"Çok özür dilerim, efendim. Geç kaldım"

"Öyle mi? Korkarım öyle. Böyle gel, lütfen"

Hücreden çıkan Bob, "Yılda bir kez oldu" diye yalvarmaya başlamıştı. "Bir daha olmayacağına söz veriyorum, bayım. Dün biraz fazla kaçırılmışım efendim."

"Bak, dostum: Bundan böyle bu tür davranışları göz ardı edemem. Bu nedenle de..."

Scrooge taburesinden yere atlayıp, Bob'un omzuna öyle bir yumruk attı ki, adamcağız gerisin geriye, hücreğine düştü denilebilir. "Bu nedenle, senin maaşına zam yağıcağım... Sana bu güne dek verebildiklerimden daha da mutlu, neşeli Noeller, benim iyi yürekli dostum! Maaşını arttıracam. Zorluklar içinde çabalayan ailene yardım edeceğim..."

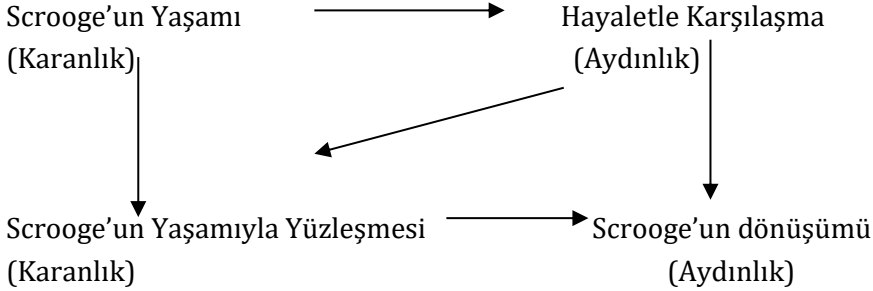
Scrooge verdiği sözlerden fazlasını yaptı. Bütün sözlerini tuttu ve ölümden kurtulan Yüksük Tim'e ikinci bir baba oldu. Bu yaşlı ve iyi kentin, aslında yaşlı ve iyi dünyadaki tüm kentlerin görebileceği en iyi dost, patron ve insanlardan biri oldu (Dickens, 2000: 126, 127, 128).

Simgenin Göstergibilimsel Dörtgenlerle Dönüşümü ve Romanın Ana Mesajı

Scrooge'un yaşamı ölümlü olduğunu hatırlayıp, bu gerçekle yüzleşebildikten sonra dönüşüme uğrar. Simgesel anlam yükü itibariyle günümüzün kapitalist, para ve mülk edinme odaklı yaşayan insanını simgeleyen Scrooge'un ölümsüzleşmiş gibi durmadan para biriktiren benliği kırılmaya uğrar. İnsanları umursamadan sadece kendi çıkarlarına yönelmiş acımasız varlığındaki dönüşüm ölüm gerçeğinden kaçmadan ve onunla karşılaştıktan sonra gerçekleşir. Bu aşamadan sonra Scrooge tüm yaşamını

gözden geçirir ve boşuna harcanmış, içinde anlam ve değer bulundurmeyen sadece para biriktirme hırsıyla geçen yaşamıyla yüzleşir. Bu yüzleşmeden sonra benliğinde gerçekleşen dönüşüm onun insansal varlığını tamamlamaya yönelik itkisini harekete geçirir. İnsan ilişkileri, maddiyata yönelik tutumu ve hayata bakışı tümünden değişime uğrar. Scrooge artık gerçek bir insan olma yönünde kendini gerçekleştirmeye yönelir.

Romadaki Karakter Simgelerinin Dönüşümü ve Göstegebilimsel Dörtgen ile Sunumu

Sonuç

Bu çalışmada Dickens'ın "*Bir Noel Ezgisi*" adlı eserinin mülkiyet, varoluş ve ölüm kaygısı üzerinden analizi amaçlanmıştır. Bilindiği gibi modern çağın en büyük problemi maddi değerlere maneviyatından daha çok önem veren, diğerini sömürmeye ve durmadan daha fazlasını elde ederek kendini tatmin etmeye yönelmiş kapitalist insan tipidir. Eserin ana karakteri Scrooge bu insan tipinin simgesidir. Ölüm gerçeğinden durmadan kaçan modern çağın insanı gibi o da, durmadan daha fazlasını elde ederek veya diğerini sömürerek kendi ölüm korkusunu yatıştırmaya çalışmaktadır. Çalışma içinde de belirtildiği gibi insanın en büyük ihtiyaçlarından biri varoluş ile ilgilidir ve yapılan psikiyatrik çalışmalar varoluşsal tedirginliğin insanın eylemleri üzerinde çok büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle içindeki yaşam çağrısına cevap vermediği, ölümle yüzleşmediği ve yaşamını bir anlama dönük olarak yaşamaya yönelmediği sürece kaygısı artarak devam etmektedir. Bu kaygı onun tedirginliğini artırırken, bu tedirginliği yine maddi araçlar elde ederek yatıştırmaya yönelmektedir. Bunları elde ederken diğerini sömürmek, ezmek, yok sayarak yaşamını sürdürmekten çekinmemektedir. Romanda bu insan tipi Scrooge karakteri ile simgeleştirilmiştir. Kendi çıkarları, maddiyatçı tutumu kadar para kazanma konusundaki hırsları ile Scrooge, modern çağın varoluşsal kaygılarından kaçmak için kendini para ve maddi öğelerle yatıştıran modern çağın insan tipidir. Modern çağ insanında görülen bastırılmış ölüm korkusu ana karakter Scrooge'un tutumunda görüldüğü gibi maddi araçlarla kendini yatıştırma ve daha çok para kazanarak bu tedirginlikten kaçma eğilimiyle kendini ortaya koymaktadır.

Makro boyutta düşünöldüğünde bu insan tipinin toplumsal yapı içinde sınıfsal uçurumları derinleştiren, eşitsizliği üreten insan tipi olduğu söylenebilir. Bu yönüyle kapitalist döngüyü üreten bu insanın, kendini gerçekleştirmekten kaçan, ölümü yadsıyan ve bu tedirginliğini yatıştırmak için çeşitli güç araçlarını elde etmeye çalışan, söz konusu araçlarla adaletsizliği üreten insanın kendisi olduğu söylenebilir. İncelenen eser göstergebilim tekniğı ışığında analiz edildiğinde içindeki ana karakter Scrooge'un bu simgesel anlam yüküyle donandığını söylemek mümkündür.

Scrooge, ölüm korkusu ve varoluşsal kaygısından kaçtığı için durmadan daha fazlasını elde etmeye yönelmiş, yalnız, bencil tüm varsıllığına rağmen yaşam doyumunu zayıf ve insani ilişkiler açısından yoksul bir kişidir. Karakterin dönüşümü ölümle yüzleşerek yaşamını bir anlam uğruna yaşamaya yönelmesinden sonra gerçekleşir. Bu nedenle ana karakter Scrooge'un simgesel anlam yükünün ve geçirdiğı dönüşümün modern çağın toplum tipindeki ilişkilere ayna tuttuğı belirtilebilir. Bu ilişkilerin değişimi insanın yaşamına bir anlam katma, varoluşsal kaygısından kaçmadan kendini gerçekleştirme itkisinin harekete geçmesiyle mümkündür.

İnsanın kendini gerçekleştirmesi, ilişkilerini, yaşama bakışını ve maddiyata yönelik tutumunu değiştirecektir. Zira kendini gerçekleştirmiş kişinin parayla ilişkisi araçsal ve ihtiyacı kadardır. Hırsları ve tedirginliği ile durmadan biriktirme çabası varoluşsal anlamda kriz içindeki bireyin eylemlerinde görülür.

Scrooge bir gece hayaletle karşılaştıktan sonra ölüm gerçeğı ile yüzleşmiş kendi varoluşsal kaygılarıyla karşı karşıya gelmiştir. Bu süreçten sonra ölüm korkusundan kaçarak durmadan biriktirmek yerine gerçek manevi ilişkileri ve yaşam doyumunu seçmiştir. İlişkilerini de bu şekilde biçimlendirmeye başlamış kısacası kendini gerçekleştirmiştir. Kendini gerçekleştiren her insan gibi parayla ve maddi araçlarla ilişkisi çok daha yüzeysel ve araçsal bir hale gelmiştir. Yaşamının merkezine sevgiyi, paylaşımı, gerçek, derin ve anlamlı ilişkileri almaya başlamıştır. Bu durum modern çağ insanı ve insan ilişkileri konusunda önemli bir gerçekliği de ortaya koymaktadır.

Günümüz toplumunun temel sorunları olan eşitsizlik, adaletsizlik, sömürü gibi gerçeklikler modern insanın ölüm gerçeğı ve kendi varoluşsal kaygılarıyla yüzleşmesi durumunda minimize edilebilir. Bu yönüyle eserin modern çağın sorunlarına ayna tuttuğı gibi onların azaltılmasına yönelik de güçlü mesajlar içerdiği söylenebilir. Eser, modern çağın maddi hırsla tüketmeye yönelmiş, çeşitli güç araçlarıyla kendi türü üzerinde güç kurmaya çalışan insan tipinin empati, vicdan, ontolojik varoluşa odaklanma ve kendini gerçekleştirme ile kurtulabileceğinin mesajını vermektedir. İnsanın kendi özüne dair bu seçimi ve kurtuluşu, insanlığın da kendi türü üzerindeki yıkımını minimize edecektir. Erich Fromm'un da belirttiğı gibi insan kendini savunmak zorunda olan, kendine kendi varoluşunun hesabını vermek

durumunda olan, vicdan itkisi ile kendini tamamlamakla yükümlü olan tek varlıktır. Buna dair farkındalığı ancak ölüm gerçeği ile yüzleştğinde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla modern çağ insanında görülen adaletsiz tutumun, bu çağa özgü adaletsizliklerin tümü bu çağ insanının ölüm kaygısından kaçışı ve hırsla para ve mal edinme çabası ile gözlemlenebilir.

Modern insan, Ortaçağa ilişkin güçlü inanç atmosferinin parçalanmasıyla birlikte büyük bir varoluş ve ölüm gerçeği ile baş başa kalmıştır. Zihnini yatıştıran Ortaçağdaki kutsal aşkınlık, bütünlük ve ölümden sonra ruhun ölümsüzlüğü gibi gerçeklikler sarsılmıştır. Bu durum insanın bilinç altında büyük bir tedirginlik yaratmaktadır. Bu tedirginlik romandaki Scrooge karakteri gibi ölüm gerçeğini kabullenmesi ve varoluşsal kaygılarıyla yüzleşmesi sonucunda azalabilir. İnsan ancak bu şekilde kendini gerçekleştirmeğe yönelebilir.

Bu nedenle modern çağ insanı insanlık tarihinde hiçbir dönemde olmadığı kadar ölüm karşısında dehşete kapılarak yaşamını sürdüren bir insan tipidir. Ölüm karşısında duyulan dehşete karşı eski savunma mekanizmaları olan ruhani bilinç, metafizik unsurlar, doğada açıklayamadığı değişimlere dair inanışlara ilişkin geliştirdiği açıklamalar akıl çağıyla bir sarsıntıya uğramıştır. Dolayısıyla bilinç düzeyine çıkmış büyük bir kaygı, güvensizlik, tedirginlik ve dehşet onun eylemlerini biçimlendirmekte, tüketim araçları, para, doğa üzerinde kontrol kurmaya ve tedirginliğini yatıştırmaya çalışırken büyük adaletsizlikleri ve felaketleri yaratacak eylemleri üretmektedir. Kendi gerçekliği olan varoluş, ölümlülük gibi durumlarla yüzleşecek gücü ancak vicdanına göre yaşamayı seçtiğinde elde edebilir. Dolayısıyla yüzyıllarca önce Kant'ın dediği gibi insan içindeki ahlak yasasına, vicdan itkisine ve yaşam çağrısına cevap vererek yaşamını seçmek durumunda olan, bu şekilde oluşturduğu empati gücüyle kendini, kendi türünü savunmak durumunda olan tek varlıktır. İnsan diğerini bir insan olarak görmek, diğerini kendinde bir amaç olarak görerek eyleme geçmek zorundadır. Seçim insana kalmıştır. Ya Shakespeare'ın yüzyıllar önce söylediği gibi olmayı seçecek ("olmak ya da olmamak işte bütün mesele bu") ya da varoluşunu yıkımla sonlandıracaktır. Çalışma içinde çözümlenen romanın ana karakteri ve romanın ana teması insanlığa ilişkin bu mesajı vermektedir.

KAYNAKÇA

- Bahadır, A. (2011). *İnsanın anlam arayışı ve din – logoterapik bir araştırma*. İstanbul: İnsan.
- Charles, D. (2000). *Bir Noel ezgisi*. (çev.: Füsün Elioğlu), İstanbul: Roman.
- Fromm, E. (1998). *Kendini savunan insan (ahlak felsefesinin psikolojisine ilişkin bir araştırma)*. (çev.: Necla Arat), İstanbul: Say.
- Fıncioğulları, S. (2018). *Yabancılaşma*. İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- Fıncioğulları, S. (2018). *Tolstoy'da varoluş, adalet, yaşam ve ölüm*. İstanbul: Paradigma Akademi.

- Frankl, V. E. (2014). *Psikoterapi ve din*. (çev.: Zeynep Taşkın), İstanbul: Say.
- Kasser, T. (2013). *Para var huzur yok, maddiyatçılığın ağır bedeli*. (çev.: İhsan Durdu), İstanbul: Ufuk.
- Maslow, A. (2001). *İnsan olmanın psikolojisi*. (çev.: O. Gündüz), İstanbul: Kuraldışı.
- Sağır, A. (2017). *Ölüm sosyolojisi*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Simmel, G. (2014). *Paranın Felsefesi*. (çev. Y. Alogan, Ö. D. Aydın), İstanbul: İthaki.
- Twenge, J. (2010). *Asrın Vebası Narsisizm İleti*. (çev. Ö. Korkmaz), İstanbul: Kaknüs
- Yalom, İ. (2000). *Varoluşçu psikoterapi*. (çev.: Zeliha İyidoğan Babayiğit), İstanbul: Kabalcı.
- Yalom, İ. (2008). *Güneşe bakmak ölümle yüzleşmek*. (çev.: Zeliha İyidoğan Babayiğit), İstanbul: Kabalcı.
- Yalom, İ. (2020). *Din ve psikiyatri*. (çev.: Zeliha İyidoğan Babayiğit), İstanbul: Pegasus.
- Yanbaşı, G. (1990). *Kişilik kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Yıldız, M. (2014). *Dindarlık ve ölüm kaygısı*. İzmir: İzmir İlahiyat Vakfı.

Extended Summary

This study analyzes Chales Dickens' well-known classic novel "A Christmas Carol". The novel was analyzed in the context of sociology of literature and semiotics technique was used. This work of Dickens strongly reveals the effect of existential anxiety, the biggest problem of the modern era, and the greed for property due to the fear of death on human relations. For this reason, the study aims to reveal the problem created by existential anxiety, which is the crisis of the modern age, the rising fear of death and the character of modern man's greed for property in order to cope with this anxiety. Modern man has never been more oriented towards property than in any other period, and has been in a hurry to earn more money, accumulate money and acquire property. The most obvious example of this is the rising capitalist system and its economic cycle. In the emergence of this system based on the exploitation of one human being by another and the ever-increasing maximization of profit, the orientations of the people of the modern era and the general characteristics of the human type of this period are of great importance. The individual of the modern era is in a different world from the medieval design of a world surrounded by sacred transcendence and promising an afterlife. In this age, doubt arose about the spiritual sphere in which the individual was protected by the great encompassing Creator, and this caused great anxiety in human beings. Because the world design that soothed the fact that he was mortal was shaken and he was left alone with the horror and reality of death. Since the great spiritual sacred pattern to which he would devote himself was likewise shaken, his existential anxieties and the void of meaning increased. For this reason, a new type of human being has emerged, more anxious, fearful and insecure. Modern man has tried to assuage this fear with the impulse to accumulate property and money, but this has created the modern capitalist individual who is anxious, agitated and has very weak spiritual relations. The study focuses on this reality and the damage it has caused to human relations in general. The relationship between the greed for money and property, which have replaced the most important values of the human world such as love, solidarity, spirituality, life satisfaction, conscience, sharing and empathy, and the rising fear of death is discussed. Since this greed for property due to the fear of death and existential anxiety colors the relationship of man with man, man's relationship with nature and all the social and economic systems he has established, this reality has been mentioned in the study. This reality is symbolized by the main character created in the novel and through the human relations of this character, the form of human relations far from spiritual depth is revealed.

The study reveals the change that emerges as a result of the main character's encounter and confrontation with the reality of death with the semiotic quadrilateral. In this way, it also emphasized the change that can occur if the modern age man accepts death and confronts this reality without running away from it. The transformation in modern man's character and relationships is possible not by avoiding the reality of death and creating defense mechanisms, but by accepting it and establishing meaningful and deep relationships. In this way, modern man's relationship with his own species and nature will change and the economic and social systems he will create will be much more just. The main message of the novel is that it is important for human beings to return to themselves and face themselves, not to run away from the reality of death, and to realize themselves by establishing deep existential ties. To the extent that man realizes himself, does not run away from the reality of death and lives in integrity with his conscience in the existential sense, he will be able to live a healthy life and will give this color to all the relationships he will reveal. In the modern era where corruption and alienation are at their peak, the salvation of human beings lies in human beings and their spiritual values. While analyzing the novel, the meaning loads of the character symbols were revealed by utilizing the semiotics technique, and the semiotic quadrilateral was formed in the context of the main message of the novel.

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Makale konusu ve kapsamı etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir. / *The subject and scope of the article do not require an ethics committee approval.*

Finansman/Funding: Bu makale için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır. / *No support was received from any institution or organization for this article.*

Yapay Zekâ Kullanımı/Use of GenAI: Bu makalede yapay zekâdan yararlanılmamıştır. / *GenAI was not used in this article.*

Destek ve Teşekkür/Support and Acknowledgment: Destek ve teşekkür beyanı bulunmamaktadır. / *There is no statement of support or gratitude.*

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.*

Yazarın Notu/Aauthor's Note: Yazarın bir notu yoktur. / *There is no author's note.*

Katkı Oranı Beyanı/Author Contributions: Makale tek yazarlıdır. / *The article has a single author.*